

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

10 januari 2002

GEDACHTEWISSELING

**met de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering,
in het licht van de komende Europese Raad van Laken :
opvolging en voortgang van de standpuntbepaling**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
uitgebracht door de heer Jacques Laverge**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Luc Van den Brande.

Vaste leden :

de heren Freddy Sarens, Walter Vandenbossche, Luc Van den Brande, Johan Weyts ;

de heren Louis Bril, Peter Gysbrechts, Jacques Laverge, Stefaan Platteau ;

de heren Karim Van Overmeire, Christian Verougstraete, Miel Verrijken ;

de heren Peter De Ridder, Patrick Hostekint ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Johan Sauwens.

Plaatsvervangers :

mevrouw Brigitte Grouwels, de heer Erik Matthijs, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Jef Van Looy ;

de heren Julien Demeulenaere, Didier Ramoudt, Marc van den Abeelen, Paul Wille ;

mevrouw Hilde De Lobel, de heren Pieter Huybrechts, Luk Van Nieuwenhuysen ;

de heren Marcel Logist, Jacques Timmermans ;

de heer Eloi Glorieux ;

de heer Etienne Van Vaerenbergh.

DAMES EN HEREN,

Op 6 december 2001 vond in de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden een gedachtewisseling plaats met de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, over de opvolging en voortgang van de standpuntbepaling in het licht van de komende Europese Raad van Laken.

De gedachtewisseling kadert binnen de afspraak die in de commissie is gemaakt om tweemaandelijks met de minister bevoegd voor Buitenlandse Aangelegenheden van gedachten te wisselen over Europese aangelegenheden. Aangezien de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, binnen de Vlaamse regering bevoegd is voor de coördinatie van de werkzaamheden in het kader van het Belgische voorzitterschap van de Europese Unie, en de gedachtewisseling handelt over de opvolging en voortgang van de standpuntbepaling in het licht van de komende Europese Raad van Laken, wordt de gedachtewisseling gehouden met de heer Patrick Dewael, en niet met de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid.

I. Toelichting door de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering

De heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, stelt dat er een reflectiegroep van experts en academici is opgericht om te bepalen op welke manier het Vlaamse standpunt het best kan worden verdedigd op de Europese Top in Laken, en vooral nadien ter voorbereiding van de Intergouvernementele Conferentie (IGC) van 2004. De reflectiegroep bestaat uit ambassadeur Van Daele, de professoren Lenaerts, Senelle en Van Depoele, de heer Vlerick, die het bedrijfsleven vertegenwoordigt, mensen uit de administratie, de heer Luc Van den Brande, voorzitter van deze commissie en hijzelf. De reflectiegroep is in september 2001 voor het eerst samengekomen en zit midden december opnieuw rond de tafel.

Het Comité van de Regio's vergaderde op 26 oktober 2001 in Alden Biesen, op uitnodiging van Vlaanderen. Die vergadering bood de gelegenheid om het standpunt van de regio's met wetgevende bevoegdheid uiteen te zetten voor het bureau van het Comité van de Regio's. De ministers-president Van Cauwenberghe en Dewael hebben er het woord gevoerd. Het Comité van de Regio's wilde graag vernemen wat het standpunt is dat de zeven

constitutionele regio's op initiatief van Vlaanderen hebben ingenomen. De minister-president blijft het Comité van de Regio's belangrijk vinden, maar wijst erop dat de diversiteit tussen de verschillende regio's Vlaanderen parten zou kunnen spelen. Naast de regio's met constitutionele bevoegdheid, zoals Vlaanderen, zijn in het comité ook meer administratieve en zuiver lokale regio's vertegenwoordigd. Die laatste hebben het moeilijk met de profilering van de constitutionele regio's en vrezen voor een ontwikkeling met twee snelheden. De minister-president heeft in Alden Biesen gepoogd die vrees weg te nemen: ook de administratieve en lokale regio's hebben een plaats in de Europese constructie en daarom is het aangewezen gezamenlijk op te komen voor meer rechten. Toch is een voorstel van resolutie van het comité over de rol van de regio's met constitutionele bevoegdheden tijdens de bespreking gevoelig afgezwakt door amendering.

De tweede conferentie van de ministers-presidenten van de regio's met wetgevende bevoegdheden in Luik op 15 november 2001 vond plaats op Waals initiatief. Het was een vervolg op de eerste conferentie, die in november 2000 in Barcelona plaats vond op initiatief van de Raad van Europa. In Luik hebben de regio's met wetgevende bevoegdheid enigszins afstand genomen van de Raad van Europa, die terzake weinig toegevoegde waarde heeft.

Er was opvallend veel belangstelling voor de conferentie, behalve vanuit Duitsland en Spanje. Voor Duitsland waren enkel de ministers-president van Nordrhein-Westfalen en Baden-Wurtemberg aanwezig. Voor Spanje waren alle door de partij van premier Aznar geregeerde regio's afwezig. Deze regio's krijgen zeer weinig ruimte. Spanje zal dan ook voor de meeste problemen zorgen om te komen tot een regio-vriendelijke Verklaring van Laken en een voortzetting van het proces van de regio's binnen de Europese Unie. De resolutie van de conferentie van Luik bouwt voort op de afspraken die in mei 2001 in Brussel zijn gemaakt. Toen stelden de zeven constitutionele regio's een verklaring op die in de aanloop tot het Belgische voorzitterschap aan premier Verhofstadt werd overhandigd. Daarin vroegen de zeven regio's dat de Conventie de standpunten zou weerspiegelen van alle politiek verkozen actoren die kunnen bijdragen tot een versterking van de democratische legitimiteit van de EU. Ze bepleitten ook een verfijning van de eisen met betrekking tot de deelname aan de Conventie.

De resolutie van de conferentie van Luik vraagt enerzijds dat de nationale regeringen ook regiona-

le vertegenwoordigers opnemen in hun delegaties, en anderzijds dat de delegatie van het Comité van de Regio's ook een aantal vertegenwoordigers van regio's met wetgevende bevoegdheid bevat. In Luik is er ook sterk voor gepleit dat de Conventie de opdracht krijgt om de rol van de regio's met wetgevende bevoegdheid te bespreken. Deze rol moet ook op Europees vlak tot uiting komen in de drie domeinen van het staatsgezag : wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht. De goedgekeurde resolutie werd in Luik aan premier Verhofstadt overhandigd. Er werd afgesproken dat de regio's verder moeten samenwerken via jaarlijkse algemene conferenties. In 2002 vindt de conferentie plaats in Toscane, in 2003 in Salzburg.

De verklaring van de zeven constitutionele regio's is er gekomen op Vlaams initiatief. Dit was geen actie tegen het Comité van de Regio's, maar de wil van zeven sterke regio's om zelf een verklaring aan te nemen waardoor de anderen moeten volgen. Dit heeft heel wat enthousiasme losgeweekt. Na 28 mei werd reeds de afspraak gemaakt dat er een eerste uitbreiding zou gebeuren tot twee regio's per land. In Luik hebben vooral de Spaanse regio's aangedrongen op meer vertegenwoordiging. Een land kan nu één tot vier regio's afvaardigen : Finland en Portugal 1, België, Oostenrijk en Groot-Brittannië 2 en Duitsland, Spanje en Italië 4.

Het aantal regio's zal dus gevoelig uitgebreid worden. Er is nu enerzijds het Comité van de Regio's en anderzijds het feitelijk verband van een aantal regio's. Dat laatste is een informeel netwerk, niet enkel ter voorbereiding van de IGC van 2004, maar ook met meer economische doelstellingen. Het is belangrijk dat een aantal sterkere EU-regio's elkaar vinden en afspraken maken om binnen de Europese Unie tot win-win situaties te komen. In 2002 zal het in Toscane wellicht moeilijker worden om inhoudelijk te werken en de standpunten in de Conventie op elkaar af te stemmen.

De minister-president gaat in op een aantal punten die hij ook in Alden Biesen naar voren heeft gebracht, en die betrekking hebben op de plaats van de constitutionele regio's binnen de EU. Uitgangspunt is dat Vlaanderen als deelstaat binnen België bij de EU betrokken is. Zo is Vlaanderen verplicht de EU-richtlijnen uit te voeren. Vlaanderen is goed betrokken bij de wetgevende activiteit van de Raad : Vlaamse ministers nemen volgens een rotatieschema deel aan vergaderingen van de Raad. Een erkenning als dusdanig van de regio's met wetgevende bevoegdheid blijft wel achterwege.

Constitutionele regio's vindt men in België, Duitsland, Oostenrijk, Italië, Spanje, Portugal (de Azoren, en Madeira) en Finland (de Aland-eilanden). Het gaat over regio's die een eigen parlement en regering hebben. Ze hebben specifieke wetgevende bevoegdheden voor een specifiek territorium. Deze regio's, die voor hun bevoegdheden op hetzelfde niveau staan als de lidstaten, moeten volwaardig erkend worden binnen de Europese structuren, dit met betrekking tot grondwetgeving, wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht. De Vlaamse regering erkent wel dat de lidstaten het eerste aanspreekpunt zijn en blijven voor de Europese instanties. De Europese Unie kan niet tussenkomen in de interne constitutionele situatie van een lidstaat. De lidstaat bepaalt zelf welke bestuursniveaus gehouden zijn daden te stellen ten overstaan van de Europese Unie. Deze certificatie door de lidstaat zelf moet de EU ertoe brengen met deze bestuursniveaus rekening te houden.

Wat de wetgeving betreft, laat het EU-verdrag reeds toe dat deelstaten deelnemen aan raden, maar het zou ook mogelijk moeten worden om de nationale stem op te splitsen. Op het vlak van de tenuitvoerlegging zijn de deelstaatregeringen en deelstaatarlamenten gehouden om de EU-wetgeving om te zetten en toe te passen. Een betere betrokkenheid van deze niveaus moet garanderen dat ze hun rol volwaardig kunnen spelen. Deelstaten moeten op voordracht van hun lidstaten ook rechtstreeks toegang krijgen tot het Hof van Justitie. Dat zijn de uitgangspunten.

In België zijn er terzake weinig problemen : zowel in de Grondwet als in de afspraken met het federale niveau en de andere deelstaten zijn hiervoor systemen uitgewerkt, waar Europa rekening mee moet houden. Europa kan wel zelf geen modellen opleggen aan de lidstaten. Het behoort tot de interne constitutionele bevoegdheid van de lidstaten zelf om dit te regelen.

De Verklaring van Laken moet een ambitieuze verklaring zijn, die de bakens en klijtlijnen uitzet voor de ontwikkeling van Europa. Ook na de uitbreiding moet de EU efficiënt kunnen functioneren. Het integratieproces moet worden voortgezet.

In Luik stelde premier Verhofstadt dat hij de voorstellen voor een duidelijkere bevoegdheidsverdeling tussen de verschillende niveaus in Europa, met inbegrip van de EU en de regio's, steunt. Voorts vroeg hij dat de taken van de wetgevende regio's in de wetgevende, uitvoerende en juridische instellingen van de EU op de Conventie behandeld worden. In dat verband verwees hij naar de recht-

streekse toegang tot het Hof van Justitie. De premier wees ook op het belang van de deelname van de regio's aan de Conventie. Hij is voorstander van een Europese kaderwetgeving die verder moet worden uitgevoerd door de lidstaten of de regio's met wetgevende bevoegdheid. Ten slotte zei de premier ook dat het Comité van de Regio's moet streven naar een verbetering van zijn eigen institutionele architectuur.

De Verklaring van Laken zal een moeilijke evenwichtsoefening worden tussen de federalistisch georiënteerde en pro-Europese landen en de landen die voorstander zijn van een intergouvernementele organisatie van de Unie. Het is niet wenselijk nu in te gaan op de inhoud van het basisdocument dat de premier momenteel bij de verschillende staats- en regeringsleiders aan het aftoetsen is.

In de ontwerptekst van de Verklaring van Laken worden een aantal uitdagingen en hervormingen beschreven. Daarnaast hecht de tekst ook veel belang aan de opdracht en de samenstelling van de Conventie. De toekomst van de EU zal immers afhangen van de werking van de Conventie. Een aantal belangrijke opties met betrekking tot de samenstelling van Conventie werden weerhouden. De effectieve leden van de Conventie zouden 15 vertegenwoordigers van regeringen zijn, 30 vertegenwoordigers van nationale parlementen – hetzelfde aantal voor kandidaat-lidstaten – 16 vertegenwoordigers van het Europees Parlement en één van de Europese Commissie. Verder zouden er 6 waarnemers zijn van Ecosoc en 6 van het Comité van de Regio's, waarvan 3 uit regio's met wetgevende bevoegdheid, wat niet onbelangrijk is. Ook de samenstelling van de nationale afvaardiging is belangrijk. In de Belgische afvaardiging zou een regionale vertegenwoordiging aanwezig moeten zijn. Ten slotte is het essentieel dat de voorzitter van de Conventie oog heeft voor de belangen van de constitutionele regio's.

De conferentie van Luik heeft duidelijk gemaakt dat er samenwerking ontstaat tussen de sterke regio's. Door in mei met de zeven constitutionele regio's een verklaring te lanceren, heeft Vlaanderen een voortrekkersrol kunnen spelen. In de Verklaring van Laken moeten een aantal bekommernissen van de regio's worden opgenomen. Momenteel kan daar wel nog niet in detail op worden ingegaan. Na de Top van Laken moet zeker zijn dat de samenstelling en het voorzitterschap van de Conventie in het voordeel van de regio's zal spelen, zodat de IGC van 2004 in de beste omstandigheden kan starten.

II. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

– *Tussenkomen van de heer Johan Weyts*

De heer Johan Weyts wijst op het spanningsveld tussen het Comité van de Regio's en de zeven constitutionele regio's. Het Vlaams Parlement moet erop aandringen dat deze zeven regio's hun eigen werking in Europa kunnen behouden. Het onderscheid tussen niet-constitutionele regio's en constitutionele regio's is fundamenteel. De constitutionele regio's moeten binnen Europa een eigen rol spelen. Dit vereist dat afzonderlijk overleg mogelijk is. Elke deelstaat kan autonoom beslissen om zichzelf op te splitsen in constitutionele regio's met een eigen verkozen parlement, wetgevende bevoegdheid en de bevoegdheid om verdragen af te sluiten. Het is echter niet de bedoeling dat elke regio zich omvormt tot constitutionele regio. Dit is een bijkomend argument om de zeven regio's toe te laten samen te overleggen. Bovendien staan de constitutionele regio's voor hun eigen bevoegdheden op voet van gelijkheid met de lidstaten. Een eigen werking van de constitutionele regio's is geen discriminatie van de andere regio's. Het belang van de constitutionele regio's moet erkend worden door de EU.

– *Tussenkomen van de heer Freddy Sarens*

Voor de heer Freddy Sarens moet de discussie over een sterkere vertegenwoordiging van de regio's centraal staan in de Verklaring van Laken. De spreker stelt dat hij uit zijn contacten met de nationale parlementsleden van de Bundestag in Berlijn heeft vastgesteld dat zij niet de geschikte bondgenoten zijn om deze discussie te voeren. Nochtans dacht hij aanvankelijk dat de Duitsers gewonnen waren voor een grotere rol voor de regio's. Blijkbaar wordt het regionalistisch gehalte van een discours bepaald door het gremium waar de discussie wordt gevoerd. Vertegenwoordigers van de regio's verdedigen heel andere standpunten dan vertegenwoordigers van federale parlementen en regeringen. Dit maakt duidelijk dat Europa een zaak is van de federale parlementen en regeringen, en niet van de regio's. Zelfs binnen de Benelux zijn de Nederlanders niet echt gewonnen voor een sterkere vertegenwoordiging van de regio's. Binnen het Comité van de Regio's leeft bovendien een grote spanning tussen de constitutionele en niet-constitutionele regio's. De spreker heeft de indruk dat er vooral voor intern gebruik stoere verklaringen worden afgelegd over het belang van de regio's. Hij vreest dat er van de grote Vlaamse en Waalse verklaringen niet zoveel zal worden overgenomen in

de uiteindelijke Verklaring van Laken. De spreker steunt wel nadrukkelijk het Vlaamse standpunt.

De spreker stelt dat er steeds een wazig antwoord wordt geformuleerd op de vraag hoe de regio's bij de Conventie zullen worden betrokken. Volgens de laatste berichten zou het Comité van de Regio's zes waarnemers mogen afvaardigen, waarvan drie uit constitutionele regio's. Daarnaast zou elk nationaal parlement twee vertegenwoordigers mogen afvaardigen die effectief mee aan tafel zitten. De spreker is dan ook eerder pessimistisch over het uiteindelijke resultaat.

Vlaanderen is betrokken bij de totstandkoming van de Europese wetgeving doordat het een regionale minister mag afvaardigen naar sommige Europese ministerraden. Het is echter de bedoeling dat de Raad in de toekomst aan wetgevende bevoegdheid zou inboeten ten voordele van het Europese Parlement, om zo het democratisch gehalte van de besluitvorming te vergroten. In dat geval zijn de regionale parlementen echter niet meer bij het wetgevend werk betrokken, aldus de spreker.

De spreker merkt ook op dat er weinig weerklank was over het Witboek over het Jeugdbeleid, dat vorige week in Gent werd voorgesteld. In het voorjaar zal het Belgische voorzitterschap worden geëvalueerd. Misschien is het zinvol om in dit kader een overzicht op te stellen van alle formele en informele raden waarbij Vlaanderen betrokken was. De spreker wil de inbreng van Vlaanderen, en de resultaten van deze raden kennen.

Voorts stelt de spreker dat uit een onderzoek van de Taalunie blijkt dat het slechts 80 frank per jaar per EU-burger kost om het aantal talen waarin men zich tot de Europese instellingen kan wenden, te behouden. Dat is bijzonder weinig. De minister-president merkt terzake op dat het tijd wordt dat Nederland inziet dat de verdediging van het Nederlands belangrijk is. Onder meer met betrekking tot het behoud van het Nederlands voor het gemeenschapsoctrooi, toont Nederland geen enkel begrip.

– *Tussenkomen van de heer Patrick Hostekint*

De heer Patrick Hostekint betreurt dat de laatste commissievergadering over Europa al van voor het zomerreces dateert, en dat net tijdens het Belgische voorzitterschap van de gewoonte werd afgestapt om om de twee maanden met de Vlaamse regering over Europa van gedachten te wisselen. De voorzitter merkt op dat dit het gevolg is van de dubbele bevoegdheidsherverdeling binnen de

Vlaamse regering, waardoor aanvankelijk onduidelijk was welke minister bevoegd is voor Europese Aangelegenheden.

De heer Patrick Hostekint verwijst naar de laatste gedachtewisseling over Europa (*Parl. St.* VI. Parl. 2001-2002, Nr. 911/1). Toen verwoordde de minister-president het Vlaamse standpunt over de Europese toekomst. Daarnaast formuleerde de minister-president een aantal krachtlijnen met betrekking tot de plaats van de constitutionele regio's binnen de EU, zoals een bevoegdheidsherverdeling en bevoegdheidsafbakening op basis van het subsidiariteitsbeginsel. Voorts werden toen enkele andere prioriteiten naar voren geschoven, zoals het verhogen van de geringe betrokkenheid van de bevolking, vooral van de jongeren, en de bevolking een beter inzicht geven in de werking van de verschillende Europese instellingen.

Volgens de spreker heeft de Vlaamse regering het standpunt over de constitutionele regio's goed verdedigd. Hij hoopt dat er terdege rekening mee wordt gehouden tijdens de Top van Laken. De constitutionele regio's moeten betrokken worden bij de Europese besluitvorming. De spreker is het eens met de heer Freddy Sarens dat de Top van Laken misschien slechts een gering succes zal zijn, maar hij wijst erop dat het Belgische voorzitterschap van de EU sterk is beïnvloed door de gebeurtenissen van 11 september. De aanslagen hebben de agenda van premier Guy Verhofstadt en van de minister van Buitenlandse Zaken, de heer Louis Michel, ongetwijfeld zwaar beïnvloed. Een aantal vragen zullen wellicht onbeantwoord blijven, en worden doorgeschoven naar de Conventie over de toekomst van Europa, die volgend jaar van start gaat ter voorbereiding van de IGC in 2004.

De geringe betrokkenheid van de bevolking bij Europa blijft volgens de spreker een van de grootste problemen. De spreker herinnert zich dat de minister-president in juli een denigrerende houding aannam ten aanzien van de anti-globaliseringsbeweging. De minister-president stelde toen dat België zeker de nodige middelen zal inzetten om de negatieve uiting van ontevredenheid van de anti-globalisten tijdens de Top van Laken in de hand te houden. De heer Patrick Hostekint vindt evenwel dat wanneer 50.000 mensen op straat komen om hun ongenoegen te uiten over de werking van Europa, men dat ongenoegen ernstig moet nemen. Men mag ervan uitgaan dat deze beweging in de toekomst nog zal groeien, gelet op de nakende uitbreiding van de Unie met Centraal-Europese landen, waardoor het belang van multinationale ondernemingen, en bijgevolg van de economie en fi-

nanciën nog zal toenemen. Het uiteindelijke resultaat zal een groeiend wantrouwen van de bevolking ten aanzien van Europa zijn. Als men de bevolking beter bij Europa wil betrekken, kan dat het best gebeuren op het niveau dat het dichtst bij de bevolking staat. Vlaanderen moet dan ook een mobiliserend project opstarten. Dit is een belangrijke opdracht voor de Conventie. De spreker hoopt dat de gewesten en gemeenschappen vertegenwoordigd zullen zijn in de Belgische delegatie voor de Conventie.

Tijdens het Belgische voorzitterschap heeft Vlaanderen België vaak vertegenwoordigd op formele en informele ministerraden, of had Vlaanderen het voorzitterschap van de ministerraden. Dit was het geval voor de ministerraden met betrekking tot Toerisme, Onderwijs, Cultuur, Werkgelegenheid en Sociale Zaken. De spreker vindt dat het Vlaams Parlement hierover onvoldoende werd geïnformeerd. Wat heeft Vlaanderen bereikt? Wat waren de prioriteiten? Het geplande Vlaamse bewustmakingsprogramma voor jongeren via het onderwijs zou dit najaar starten. De spreker vraagt welke stappen men precies heeft gezet en welke ministers daarbij werden betrokken.

De spreker vindt de Verklaring van Laken zeer belangrijk. De regering heeft goed werk geleverd tijdens het Belgische voorzitterschap. Het voorzitterschap kwam het aanzien van België in Europa zeker ten goede. Een handicap was wel dat de aanslagen van 11 september en de oorlog in Afghanistan de agenda van de premier in de war hebben gestuurd.

– *Tussenkoms van de heer Jacques Laverge*

De heer Jacques Laverge stelt een merkwaardige beweging vast. Naarmate Europa het leven van de burger sterker raakt, keert die zich meer af van Europa. Nochtans moet het Europese project door de hele bevolking worden gedragen. De spreker herinnert zich nog hoe enthousiast zijn generatie was voor de uitdaging die het Europese project bood. Het verschil met de huidige studentenbeweging die oproept om tegen Europa te betogen, is groot. De burger associeert Europa nog maar alleen met betogingen, half bezette steden en dure veiligheidsmaatregelen. Wie nog gelooft in Europa, moet zich toch wel vragen stellen bij deze negatieve signalen. Helaas is het Belgische voorzitterschap voorbijgegaan zonder dat de kans werd gegrepen om de jeugd te hermobiliseren voor het Europese ideaal. Dat dit nodig is, bewijzen telkens weer de cijfers van opiniepeilingen en referenda. Zijn de leiders van regeringen en Europese instellingen zich wel

bewust van hun isolement en van de vervreemding van de bevolking? De spreker pleit ervoor dat in Laken ook hierover wordt gesproken. Men moet initiatieven lanceren om de verbinding tussen de bevolking en de Europese instellingen te herstellen. Velen zien de uitbreiding van de EU als een bedreiging. Hierdoor kan de apathie van de bevolking ten aanzien van Europa nog groter worden.

De Europese instellingen communiceren enkel rechtstreeks met de lidstaten. De lidstaten treden op hun beurt in contact met de regio's. Dit getrapte systeem leidt er volgens de spreker toe dat het Comité van de Regio's enkel aan bezigheidstherapie doet. Zijn betrachtingen worden door de lidstaten en de Europese instellingen niet echt au sérieux genomen. Tijdens de vergadering van de regio's in Luik bleek Duitsland niet geïnteresseerd te zijn en Spanje zelfs niet aanwezig. Het zijn duidelijk de nationale staten die de dynamiek van het Comité van de Regio's bepalen door de samenstelling van de nationale regeringen. Dit maakt het Comité van de Regio's erg kwetsbaar. Indien men het getrapte systeem wil behouden, is het volgens de spreker van groot belang dat eerst de lidstaten zelf de positie van hun regio's versterken. De spreker pleit, voor wat België betreft, voor een herziening van het samenwerkingsakkoord tussen de federale en regionale overheden van maart 1994. Die herziening is alvast inhoudelijk nodig, omdat de gewesten en gemeenschappen door het Lambermont-akkoord een aantal bevoegdheden hebben bijgekregen die ze op Europees niveau moeten vertegenwoordigen. Tegelijk heeft men dan ook de gelegenheid om te sleutelen aan de formele vertegenwoordiging. Het is noodzakelijk dat de regio's voortaan ook op structurele basis deel uitmaken van de federale Belgische delegaties. Zo niet, is hun invloed minimaal.

De minister-president merkt op dat de EU alleen lidstaten erkent. De constitutionele toestand van de verschillende lidstaten is erg uiteenlopend. De bevoegdheden van regio's variëren van louter administratief tot wetgevend. In sommige centralistische landen zijn er zelfs geen regio's. Men kan dan ook niet verwachten dat de Europese overheid aan die landen zou gaan opleggen dat zij regionalistisch moeten gaan denken, terwijl zij daar zelf niet voor gekozen hebben. Nederland is een goed voorbeeld. De regionale discussie interesseert hen helemaal niet. Tegelijk mag de unitaire staatsstructuur van sommige landen Europa niet blind maken voor het feit dat de regio's in landen als Duitsland en België belangrijke bevoegdheden hebben.

De minister-president wijst erop dat de lidstaten zich niet altijd consequent gedragen. Zo gedragen Duitse vertegenwoordigers zich op regionale fora als pleitbezorgers van de regionale zaak, terwijl zij op nationale fora uit een ander vaatje tappen. In elk geval dient men te beseffen dat er grenzen zijn aan de mogelijkheden en dat deze grenzen in essentie door de hoofdsteden worden vastgelegd. Premier Verhofstadt is voorstander van het proces waarin steeds meer rekening wordt gehouden met de regio's, maar hij is zich tegelijk bewust van zijn beperkte bewegingsvrijheid. Hij kan niet verder gaan dan de verschillende hoofdsteden hem toelaten te gaan. De minister-president vermoedt dat de vervreemding van de burger ten aanzien van Europa gedeeltelijk voortkomt uit de centralistische tendens van Europa om steeds meer bevoegdheden naar zich toe te trekken, en het regionale bestuursniveau te miskennen.

De heer Patrick Hostekint merkt op dat het hier niet om een Europees probleem gaat, maar om een intern institutioneel probleem. Door de aanpassing van het samenwerkingsakkoord van 1994 moeten de constitutionele regio's sterker vertegenwoordigd worden binnen de nationale vertegenwoordigingen. De minister-president is het eens met de opmerking van de heer Patrick Hostekint, maar stelt dat dit nog iets anders is dan het feit dat Europa blind blijft voor het regionale gegeven. Hij benadrukt dat Europa niet meer kan doen dan dat de lidstaten Europa machtigen om te doen. De ketting is zo sterk als de zwakste schakel. Intern is in België de positie van de verschillende deelstaten zeer goed geregeld. België heeft reeds meermaals aangetoond dat het rotatieschema vrij goed werkt. Ook het samenwerkingsakkoord van 1994 is best verenigbaar met het Lambermont-akkoord. Als de Europese Unie niet genoeg oog heeft voor het regionaal gegeven, impliceert dat dat sommige lidstaten daar geen oog voor hebben.

De heer Jacques Laverge treedt de minister-president bij dat er intern in België al veel positiefs is gebeurd, maar hij wijst erop dat de vertegenwoordiging van de regionale parlementen binnen de nationale vertegenwoordiging van de lidstaten nog steeds een knelpunt is. Dit probleem moet worden opgelost door het afsluiten van een overeenkomst met de federale overheid. Indien de regionale parlementen niet sterker bij Europa worden betrokken, zullen niet alleen de bevolking maar ook de regionale parlementen hun voeling met Europa verliezen. De spreker benadrukt dat dit probleem best zou worden aangepakt gelijktijdig met de aanpassing van het samenwerkingsakkoord van 1994.

– *Tussenkoms van de heer Etienne Van Vaerenbergh*

De heer Etienne Van Vaerenbergh stelt dat het Belgisch voorzitterschap een ideale gelegenheid was om de positie van de regio's onder de aandacht te brengen. Vlaanderen zou zeer graag rechtstreeks met Europa in contact kunnen treden, zonder een omweg te hoeven maken via de federale overheid. Op dit ogenblik is dit nog niet mogelijk. Vlaanderen moet het overleg van Laken dan ook aangrijpen om op dit vlak een belangrijke stap vooruit te zetten. Eerst zou men in België intern moeten regelen dat Vlaanderen zich rechtstreeks tot het Hof van Justitie kan wenden. Vervolgens zou Europa met deze interne beslissing moeten instemmen. Dezelfde werkwijze zou men moeten volgen met betrekking tot de opsplitsing van de nationale stem. De minister-president stelt dat er hiertegen geen interne bezwaren zijn, aangezien de federale overheid zich reeds beperkt tot het louter doorgeven van de Vlaamse standpunten aan het Hof van Justitie, maar dat Europa hier niet van wil horen.

Vervolgens gaat de heer Etienne Van Vaerenbergh in op het probleem van de vervreemding. Als Vlaams-nationalist vindt hij dat de eigen taal het communicatiemiddel bij uitstek is. Hij vindt het onaanvaardbaar om het aantal gebruikte talen binnen de Europese instellingen terug te dringen. De kostprijs van de vertalingen is daarvoor geen argument. Burgers moeten in hun eigen taal te woord worden gestaan. Zo niet, zal de vervreemding bij de burgers nog sterk toenemen.

– *Tussenkoms van de heer Karim Van Overmeire*

De heer Karim Van Overmeire begint met de positieve vaststelling dat het uniek is in de Europese geschiedenis dat Europese landen al vijftig jaar samenwerken en dat de samenwerking zich nu ook uitbreidt tot Centraal- en Oost-Europa. Volgens de spreker moet de kritische opstelling tegenover Europa worden gerelativeerd. De afstandelijkheid tegenover besturen is immers een algemeen gegeven en de kritiek op Europa is zeer uiteenlopend. De voorstellen van de antiglobalisten verschillen bijvoorbeeld enorm van het Britse euroscepticisme. De spreker denkt de weerstand van de burger tegenover Europa te kunnen verklaren aan de hand van het feit dat Europa wel de nationale identiteit van de burgers afbreekt, maar er niets voor in de plaats stelt. Europa creëert slechts een vage economische ruimte, terwijl de mensen nood hebben aan geborgenheid. Ze hebben nood aan eigen symbolen.

Volgens de heer Karim Van Overmeire is voor de regio's het uur van de waarheid aangebroken. Het overleg van Laken zal niet veel opleveren. De spreker stelt nooit in de regio's te hebben gelooft : ten eerste omdat men er niet in zal slagen om naast de bestaande structuren nieuwe parallelle structuren te ontwikkelen die voldoende draagkracht hebben ; ten tweede omdat het Belgische concept van regio's uniek is in Europa. België is gefederaliseerd om een nationaliteitenconflict op te lossen, niet om de politiek dichterbij de burger te brengen. De enige oplossing is een onafhankelijk Vlaanderen.

De spreker stelt zich voorts de vraag of het wel verstandig was om een zo breed mogelijk front van regio's te vormen. Sommige regio's hebben immers heel andere doelstellingen dan Vlaanderen. Hoe meer bondgenoten er zijn, hoe meer tegenstanders ook. Sommige landen zullen zich tegen de regionale beweging in andere landen keren omdat ze zelf niet gewonnen zijn voor een versterking van de regio's in hun eigen land. De spreker vraagt zich ook af of het niet verstandiger is om binnen de Europese structuren voor België uitzonderingen te bedingen op institutioneel vlak. Hij veronderstelt dat andere landen daartegen minder weerstand zullen bieden. Europa is immers geen uniform model, en er bestaan reeds voor verschillende lidstaten uitzonderingen op diverse domeinen. De spreker vreest dat de huidige benadering tot weinig resultaten zal leiden.

– *Tussenkoms van de heer Luc Van den Brande*

De heer Luc Van den Brande, voorzitter, stelt dat het interessant zou zijn geweest mocht de minister-president vandaag een ontwerp tekst van de Verklaring van Laken aan de commissieleden hebben bezorgd.

De spreker stelt dat hij het Belgische voorzitterschap ten volle steunt. De Verklaring van Laken zal een aantal vragen formuleren, maar hoe zal men effectief komen tot de Conventie ? Daarnaast vraagt de spreker of het juist is dat vanuit het Economisch en Sociaal Comité van de Regio's drie effectieve waarnemende leden en drie plaatsvervangers zitting hebben. De minister-president stelt dat het voor het Comité van de Regio's om zes waarnemers gaat.

De spreker stelt vast dat men zich focust op de Verklaring van Laken, hoewel deze enkel handelt over de architectuur van de Europese instellingen. Hij zou daarnaast ook graag vernemen welke voorstellen er zijn gemaakt met betrekking tot de

zestien prioriteiten die door België in het kader van het Belgische voorzitterschap naar voren werden geschoven, en wat de Vlaamse inbreng was in de formele en informele vakraden.

De spreker benadrukt dat democratie ook een prijs heeft. Buiten het taalpolitieke gegeven is het ook voor de democratie belangrijk dat iedereen zich thuis voelt in de Europese wetgeving en dat men zich in zijn eigen taal tot de Europese instellingen kan wenden. De spreker vraagt tevens hoe het bedrag van 200 miljoen frank dat werd uitgetrokken voor het voorzitterschap, werd aangewend.

III. Antwoord van de minister-president

De minister-president stelt dat het onderscheid tussen constitutionele en niet-constitutionele regio's behouden wordt. Dit vormt evenwel een groot probleem voor het functioneren van het Comité van de Regio's, omdat het voor regio's met sterk uitgesproken wetgevende bevoegdheden soms frustrerend is om op gelijkwaardige voet te moeten functioneren met louter administratieve regio's of hoofdstedelijke regio's. De heterogeniteit maakt dat de besluitvorming vaak moeilijk verloopt. Om deze reden stelde Vlaanderen voor om met een aantal sterkere regio's rond de tafel gaan zitten en een gezamenlijk standpunt te verdedigen, om zo een locomotiefunctie te vervullen en een aantal zaken vooruit te helpen. Een aantal regio's hebben intussen al gevraagd om de ploeg te mogen versterken. Voor Vlaanderen is het uitermate belangrijk om tot een netwerk van gelijkgezinden te komen. Het is niet de bedoeling dat dit netwerk tegen het Comité is gericht. Het zou complementair aan het Comité moeten werken.

De regionalistische standpunten van bepaalde regio's worden inderdaad niet altijd vertaald in die van de lidstaten. In Luik was de eensgezindheid tussen de verschillende regio's zeer groot. Maar de betrokken regio's moeten ook worden gesensibiliseerd om in de eigen lidstaat het voorbereidende werk te doen zodat hun nationale regeringsleiders hun standpunten vertolken ten aanzien van Europa. De evolutie binnen Europa om het wetgevende werk te verschuiven van de ministerraden naar het Europees Parlement is logisch, aangezien hierdoor het democratisch gehalte van de besluitvorming toeneemt. Vraag is dan wel hoe het zit met de regionale vertegenwoordiging in het Europees parlement. De vertegenwoordigers in het Europees Parlement die rechtstreeks verkozen zijn voor België, komen voor Vlaanderen uit een Vlaamse kiesomschrijving en worden geacht die regio te vertegen-

woordigen. Op termijn zou men eventueel kunnen komen tot een tweekamersysteem, waarbij de eerste kamer bestaat uit rechtstreeks verkozenen en de tweede kamer uit vertegenwoordigers van nationale en/of regionale parlementen. Sommige landen zijn dit idee niet ongenegen, maar dit is nog toekomstmuziek.

De aanslagen van 11 september 2001 hebben inderdaad zwaar gewogen op het Belgische voorzitterschap. Rekening houdend met het huidige internationale klimaat en de militaire acties was het niet eenvoudig voor premier Guy Verhofstadt om succesvol op te treden.

Het is juist dat de betrokkenheid van de bevolking bij het Europese gebeuren kleiner wordt. Veel heeft te maken met de manier waarop de top van staats- en regeringsleiders wordt georganiseerd. De minister-president stelt dat hij zijn bewuste uitspraak over het feit dat men alert moet zijn voor de antiglobalistische beweging vlak na de gewelddadige top in Göteborg en in Genua deed. Hij is geen tegenstander van de antiglobalistische benadering op zich, enkel van haar gewelddadige methodes. Men moet oor hebben voor de boodschap die de beweging wil overbrengen, met name dat Europa op een ondemocratische manier werkt en dat de rijkdom en de welvaart in de wereld ongelijk verdeeld zijn. De geloofwaardigheid van de EU hangt af van de mate waarin ze een oplossing kan bieden voor deze nieuwe vorm van internationale klassenstrijd. Het grote probleem is dat Europa enerzijds een reus op lemen voeten is wanneer het gaat om fundamentele wereldproblemen, en dat anderzijds vanuit de EU te bureaucratisch beslissingen genomen worden over de hoofden van de burgers heen over zaken die men beter aan de lidstaten of de regio's zou overlaten. Met discussies over de institutionele structuur van Europa en haar instellingen enthousiasmeert men niemand. De bevoegdheidsverdeling moet dan ook een belangrijk uitgangspunt zijn in de Verklaring van Laken.

De minister-president stelt voor dat de verschillende vakministers die een raad hebben voorgezeten in deze commissie verslag komen uitbrengen over de prioriteiten die Vlaanderen naar voren heeft geschoven, met name over de constitutionele versterking van de rol van de regio's, de sensibilisering van de bevolking en in het bijzonder van de jeugd, en de uitbouw van de kenniseconomie. Er zijn op de verschillende themaraden Onderwijs, Cultuur en Toerisme resultaten bereikt. De minister-president belooft hieromtrent een overzicht op te stellen.

De minister-president is het met de heer Jacques Laverge eens dat de eurosceptis moet worden bestreden. Wanneer de samenwerking concreet wordt, blijkt het niet zo moeilijk om de bevolking mee te krijgen. Dat blijkt bijvoorbeeld bij de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio Luik-Maastricht-Aken-Hasselt.

Om de verstandhouding tussen de verschillende parlementen te versterken, kan constructief overleg worden gevoerd tussen de parlementsvoorzitters. Naast een vertegenwoordiging van het Comité van de Regio's in de Conventie moet er worden gestreefd naar een regionale vertegenwoordiging via de nationale parlementen. Als de voorzitter van de Conventie over een voldoende sterke regionalistische reflex beschikt en de regionale parlementen voldoende worden vertegenwoordigd in de parlementen, kan er een vruchtbare dynamiek tot stand komen vanuit de Conventie. De minister-president deelt de scepsis van de heer Karim Van Overmeire niet. Hij vindt wel dat de weerstand van een lidstaat geen beletsel mag vormen voor de andere lidstaten om verder te gaan dan de lidstaat die zich verzet.

De minister-president is voorstander van het behoud van de elf talen in de Europese Unie. Hij is er wel niet zeker van dat dit kan voor de prijs van 80 frank per EU-burger per jaar. Tevens vraagt hij zich af wat de houding is van de bedrijven tegenover het gebruik van het Nederlands in het Europees octrooibureau, en welke kosten dat voor de bedrijven met zich meebrengt. Het is belangrijk dat het systeem ook concurrentieel is. Het bedrijfsleven mag niet worden gepenaliseerd. Nederland is in dit verband alleszins geen goede bondgenoot voor Vlaanderen. Als het van Nederland afhangt, zou alleen nog Engels worden gebruikt.

De verslaggever,

De voorzitter,

Jacques LAVERGE

Luc VAN DEN BRANDE
